

Tájékoztató az MTA Kitüntetési és Díjbizottság munkájáról

A Kitüntetési és Díjbizottság történeti előzményei

A Kitüntetési és Díjbizottság 2008-ig **ad hoc jelleggel** ült össze, tagjaikat és a bizottság elnökét alkalmanként az Akadémia elnöke jelölte ki, az Alapszabályban és az Ügyrendben nem szerepelt. A díjak odaítélésének eljárási rendje, szabályai, személyi hatálya, a díjazottak részére fizethető pénzösszeg mértéke sem volt rögzítve.

2008-ban az elnök javaslatára a 19/2008. számú elnökségi állásfoglalással **megalakításra került az állandó tagokkal működő Kitüntetési és Díjbizottság**. A bizottság tagjait az Elnökség a következők szerint határozta meg: az Akadémia alelnökei, a Közgyűlés által választott három akadémikus és a három választott közgyűlési képviselő, az MTA Titkársága Elnöki Titkárságának vezetője, a Főtitkári Titkárság vezetője, továbbá a Kutatóintézeti Főosztály vezetője. A bizottság munkájában 2017-től elnöki felkérésre a Testületi Titkárság vezetője is részt vett.

2020-ban az Elnökség¹ – egyetértve az MTA elnökének javaslatával – **a Kitüntetési és Díjbizottság, mint elnökségi bizottság tagjait a következők szerint határozta meg:** – az MTA alelnökei, – az MTA Közgyűlése által választott három akadémikus és három doktor elnökségi tag, – az MTA Titkársága Elnöki és Alelnöki Titkárságának vezetője, – az MTA Titkársága Főtitkári és Főtitkárhelyettesi Titkárságának vezetője, – az MTA Titkársága Köztestületi Igazgatóságának vezetője.

Az MTA Alapszabálya 2021. május 31-ei módosításával, a 41. § (6) bekezdése már nevesíti a Kitüntetési és Díjbizottságot, mint állandó elnökségi bizottságot. A Bizottság aktuális összetétele és ügyrendje az MTA honlapján is megtalálható az alábbi linken:

<https://mta.hu/hatteranyagok/elnokei-bizottsagok-105898>

A Kitüntetési és Díjbizottság jelenlegi működése, eredményei

A Kitüntetési és Díjbizottság a jelenlegi vezetéssel, (kisebb személyi változásokkal a személyi összetételében) **2020. szeptemberétől** működik.

A bizottság, a hatáskörébe utalt díjak megvitatásán és javaslattevésén felül **többféle változást kezdeményezett**. Röviden kiemelve a legfontosabbak:

¹ 51/2020. (IX. 23.) számú elnökségi határozat 2. pontja

1. Javasolta az **Akadémiai Újságírói Díj** – évtizedek óta azonos, bruttó 100 000 Ft – összegének felemelését (bruttó 500 000 Ft/fő), továbbá, hogy az egy díjazott helyett **két személy nyerhesse el** az elismerést. Az egyik elismerést (amennyiben van ilyen jelölés) **határon túli magyar újságíró kapja**. A javaslat elfogadásra került, a 12/2022. (V. 12) számú elnöki határozat tartalmazza a változásokat.
2. **Eötvös József-koszorúból évente 7** darabot lehetett adományozni. A felterjesztések lehetőségeiről az osztályelnökök egyeztek meg. A bizottság javaslata alapján **2023-tól valamennyi tudományos osztálynak lehetősége van** javaslatot tenni, tekintettel arra, hogy a kiadható díjak száma 11 darab lett. Erről a 3/2023. (II. 22.) elnök határozat rendelkezik.

A bizottság javasolta továbbá, hogy az Eötvös József-koszorúval rendelkező professzor halálhíre esetén, emlékezzen meg az Akadémia a honlapon az elhunytáról. Ennek kivitelezését a Köztisztületi Igazgatóság felvállalta.
3. Az **Akadémiai Díj** szabályainak felülvizsgálata során a bizottság egybehangzóan javasolta annak a ténynek a rögzítését, hogy a díjra **csak magyar állampolgárt** lehessen javasolni, és **egy osztály csak egy díjat** kaphasson. A szabályokat a 13/2023. (VII. 17.) sz. elnöki határozat tartalmazza.
4. A **Kossuth- és Széchenyi-díjak** esetében felhívtuk az osztályelnökök figyelmét arra, hogy a **tudományterületükről egy javaslatot** küldjön a bizottság részére.
5. A bizottság tagjai erőteljesen támogatják azt a gyakorlatot, hogy az akadémiai intézmények, kiemelten a Titkárság köztisztviselői és munkavállalói – kiváló feladatellátásuk alapján – **állami kitüntetésekre** terjesszék fel a vezetőik.
6. A Bizottság tagjai elfogadták azt az indítványt, hogy készüljön az osztályelnököknek egyfajta útmutató, amely összefoglalja a fenti szempontokat, ezzel is segítve a tudományos osztály munkáját és a kitüntetési javaslatokkal kapcsolatos eljárást. **A változásokról, a bizottság által figyelembe vett szempontokról a tudományos osztályok elnökei és tudományos titkárai levélben kaptak átfogó tájékoztatást**, ezzel is segítve a kitüntetési javaslatok megtételére vonatkozó eljárást.

A Kitüntetési és Díjbizottság hatáskörébe tartozó díj javaslatok döntési folyamata

A bizottság a hatáskörébe tartozó díjakra vonatkozóan javaslatot tesz a konkrét díjra vonatkozó elnöki határozatban leírt eljárási rend alapján. Az akadémiai díjakról az Elnökségi Ülés dönt. A Kossuth- és Széchenyi-díjra az Akadémia nevében történő felterjesztés szintén az Elnökségi Ülés hatásköre de a döntés már a Kossuth- és Széchenyi Díjbizottság feladata, amelynek tagjait évente a miniszterelnök jelöli ki. Az állami kitüntetések folyamata pedig több lépcsős, amelyre szintén nincsen rálátása az Akadémia illetékes vezetőinek. *(az 1. sz. melléklet szemlélteti részletesen)*

A Kitüntetési és Díjbizottság javaslatai a tudományos osztályok részére

A bizottság preferálja, hogy a tudományos osztályok részéről csak egy személyre érkezzen javaslat díj fajtánként.

A bizottság folyamatosan vizsgálja az egyes díjak eljárási rendjét a hatályos, illetve aktuálisan változó jogszabályok, továbbá a gyakorlati tapasztalatok függvényében. A szükséges módosításokra, a díj odaítélése szabályainak jobbítására javaslatokat tesz az Akadémia vezetői, az Elnökségi Ülés részére.

Budapest, 2023. november „14”.

Hudecz Ferenc

Hudecz Ferenc

az MTA Kitüntetési és Díjbizottsága
elnöke

Mellékletek:

1. sz. **melléklet** - KDB hatáskörébe tartozó díjak; a díj javaslatok eredményességének kimutatásai (táblák, grafikonok)

A beszámoló az **Akadémiai Aranyérmek Tudományos Osztályonkénti összehasonlító elemzését** 1995-től napjainkig tartalmazza. A 80-as, 90-es évek tekintetében az Akadémiai Adattár hiányos. Esetlegesen azonosítható be, hogy mely Akadémikus, melyik – jelenlegi struktúrájának megfelelő – a tudományos osztály tagja volt anno. Az 1995 előtti években a tudományos osztályok a jelenlegitől eltérő megnevezésűek voltak, a tudományterületek pedig másképpen kerültek felosztásra a jelenlegihez képest. Az Akadémiai Aranyérmek tekintetében 1995-től rendelkezünk pontos adatokkal. Arról nem rendelkezünk pontos információval, hogy a Köztársaság jelenlegi formája mióta áll fenn. Az Akadémiai Kiadó által 1986 évben megjelentetett A Magyar Tudományos Akadémia Almanachja (ISBN 963 05 4308 7) című kiadvány még a mellékletben található 1965. IV.20.-i állapotot tartalmazza, az 1996. áprilisában megjelent, A köztestület tagjai (ISBN 963 04 6582 5) című kiadvány, már a jelenlegi formát tartalmazza.

2. sz. **melléklet** - az MTA osztályváltozásai (A Magyar Tudományos Akadémia Tagjai 1825-1973, Budapest 1975)